

Відгук

офіційного опонента **Овчаренко Наталії Анатоліївни**, доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету на дисертаційну роботу **Го Яньжань «Формування педагогічно-інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу»**, подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), галузь знань 01 Освіта (Освіта/Педагогіка)

1. **Актуальність теми дослідження.** Дисертаційна робота присвячена вирішенню важливої проблеми сучасної вищої мистецької освіти – формуванню педагогічно-інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу. Як зазначає автор роботи, Го Яньжань, до професійних завдань педагога-музиканта слід віднести глибоке осмислення художнього сенсу музичних творів та прищеплення своїм учням здатності до їх повноцінного переживання й виконавського втілення художньої ідеї. Відповідно, особливої вагомості набуває інтерпретаційна діяльність викладачів вокалу, сутність якої полягає у свідомому вияві художньо-образного змісту вокальних творів, на засадах поєднання сенсорно-почуттєвого, аналітичного й історико-ретроспективного їх сприйняття та пізнання в діалектичній єдності об'єктивного змісту, закладеного автором твору, і суб'єктивного, індивідуально-особистісного аспекту, привнесеного суб'єктом його сприйняття.

Дисертант влучно наголошує, що пізнання музичного твору та його підготовка до виконання є процесами, в яких поєднуються вплив об'єктивної, матеріально-сенсорної основи, її суб'єктивного, емоційно-оцінного переживання й інтелектуально-аналітичного осмислення, які в сукупності та взаємозв'язку становлять підґрунтя його художньо-цілісного сприйняття й оцінно-естетичного ставлення.

Виявлені Го Яньжань суперечності засвідчують актуальність і важливість цілеспрямованого дослідження теорії та методики формування педагогічно-інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу. Підтвердженням своєчасності представленої наукової розвідки є й те, що робота виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» є складником наукової теми кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми (реєстраційний номер 0120U002017). Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» від 27.06.19 р., протокол № 11.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз дисертаційної роботи засвідчив, що здійснене Го Яньжань дослідження окресленої проблеми є цілісним і системним. Науковий апарат дослідження сформульовано професійно і коректно. З огляду на мету роботи, що полягала в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики формування в майбутніх викладачів вокалу педагогічно-інтерпретаційної майстерності у процесі здобуття вищої освіти, було визначено п'ять завдань дослідження, які послідовно реалізуються упродовж усього дослідження на засадах авторської концепції. Для досягнення мети дослідження здобувачем запропоновано три групи методів – теоретичних (аналіз, синтез, порівняння, систематизація, класифікація, інтеграція, теоретичного моделювання, прогнозування і моделювання), емпіричних (педагогічне спостереження, оцінювання незалежних експертів, бесіда, опитування, анкетування, тестування, ділові й рольові ігри, створення квазі-концертних ситуацій, систематизація й застосування комплексу інтерпретаційно-творчих завдань, педагогічний експеримент), статистичних (зокрема – багатофункціональний критерій ϕ^* Фішера). Застосування зазначених методів дозволило зробити здобувачу науково обґрунтовані висновки.

Структура дисертації логічна і включає: анотацію, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 242 сторінки, з яких основного тексту – 166 сторінки.

Обґрунтованість сформульованих у дисертації положень забезпечується різноманітністю джерельної бази, яка містить джерела загальнопедагогічного, методичного, психологічного, мистецтвознавчого спрямування – 275 найменувань, із них 31 – іноземними мовами.

Для виконання *першого завдання* наукового дослідження (розкрити сутність поняття «педагогічно-інтерпретаційна майстерність») автор роботи здійснив ґрунтовний і всебічний аналіз наукової літератури, який дав можливість розглянути погляди вчених щодо сутнісного змісту поняття «педагогічно-інтерпретаційна майстерність», яке обіймає дві групи споріднених понять. До першої групи увійшли поняття інтерпретації, художньої інтерпретації, музичної інтерпретації, інтерпретації художньо-образного змісту творів вокального жанру, своєрідність якої обумовлена специфікою його синтетичної природи. До другої групи – поняття майстерності, педагогічної майстерності та виконавської майстерності викладача вокалу. Теоретичну основу для визначення ключових понять, наукових положень склали праці зарубіжних і вітчизняних вчених (Н. Горюхіна, О. Капічіна, В. Крицький, О. Котляревська, В. Лелеко, А. Линенко, О. Ляшенко, В. Москаленко, О. Олексюк, О. Полатайко, Сунь Пенфей, С. Шип та ін.).

Дисертантом вдало висвітлено характерні особливості інтерпретаційної діяльності в галузі музичного мистецтва, обумовлені його звуковою, дистанційною й інтонаційно-мовленневою природою, плинністю розгортання творів музичного мистецтва; розкрито зумовленої природою сприйняття інформації особистістю.

Важливим положенням дисертації є авторське трактування поняття «педагогічно-інтерпретаційна майстерність викладача вокалу», під якою розуміється цілісна інтегративна властивість, утворена на засадах глибокого засвоєння й інтеграції фахових знань, опанування виконавських і педагогічно-вербальних інтерпретаційних умінь і набуття відповідних особистісних властивостей, зокрема – гнучкості мислення, активного творчого уявлення, готовності до постійного професійного самовдосконалення, що в сукупності закладає підґрунтя здатності переконливо й натхненно транслювати учням власну версію трактування художнього сенсу музичних творів і спонукати до їх поглибленого всебічного аналізу й самостійної інтерпретації вокального репертуару.

Засвідчимо, успішність виконання *другого завдання* дослідження (виявити специфіку прояву педагогічно-інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу та її компоненту структуру), оскільки здобувачем виявлено специфіку прояву педагогічно-інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу, яка полягає в тому, що на якість інтерпретаційно-педагогічної майстерності майбутніх викладачів вокалу впливає усвідомлення ними своєї місії як носіїв духовної, музичної культури; досягнення зазначеної майстерності майбутніми фахівцями потребує поєднання аналітично-інтелектуального та інтуїтивно-почуттєвого переживання й усвідомлення музично-стильових, інтонаційно-мовленнєвих і виконавсько-виразних засобів утворення художньо-образного сенсу вокального твору, на засадах чого виникає його особистісно-індивідуалізована інтерпретаційна версія. Обґрунтованою і науково доцільною вважаємо визначену дисертантом структуру інтерпретаційно-педагогічної майстерності майбутніх викладачів вокалу в єдності мотиваційно-персоналізованого, художньо-гностичного, виконавсько-інтерпретаційного, вербально комунікативного компонентів.

Результати виконання першого і другого завдань висвітлено у першому розділі дисертаційної роботи.

Відповідно до *третього завдання* дослідження (обґрунтувати методику формування в майбутніх викладачів вокалу педагогічно-інтерпретаційної майстерності), у дисертації детально розроблено методику формування педагогічно-інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу. Зазначена методика ґрунтується на засадах доцільно обраних наукових підходів: семіотично-герменевтичного, компаративно-стильового, суб'єктно-комунікативного, особистісно-творчого. Здобувачем схарактеризовано педагогічні принципи, на основі яких реалізовано настанови для формування педагогічно-інтерпретаційної майстерності здобувачів, як-от: активізації особистісно-професійної й художньо-ціннісної рефлексії, впровадження художньо-аттрактивного стилю діалогічного спілкування; координації й інтеграції знань і вмінь, здобутих у процесі актуалізації раніше набутого освітнього досвіду та засвоєння змісту дисциплін навчального плану, персоналізованого проникнення у художній задум автора твору; художньо-педагогічної толерантності; психологічної підтримки інтерпретаційно-

методичної ініціативи майбутніх викладачів вокалу; активізації художньо-асоціативної уяви й педагогічного артистизму здобувачів.

Позитивним здобутком дисертаційного дослідження є унаочнення авторської методики формування у майбутніх викладачів вокалу педагогічно-інтерпретаційної майстерності в моделі авторської методики. Вагомим науково-методичним доробком Го Яньжань є представлений у межах розробленої методики комплекс педагогічних умов педагогічно-інтерпретаційної майстерності, а саме: стимуляція настанови на реалізацію соціокультурної місії майбутньої професійної діяльності та її здійснення на засадах актуалізації особистого покликання; надання інноваційного імпульсу контенту вокально-фахових дисциплін шляхом упровадження ефективних сучасних методів і технологій; набуття досвіду створення й реалізації інтерпретаційної моделі вокальних творів та її екстраполяції на вокально-педагогічну практику змістових смислів та художніх образів вокальних творів.

Відзначимо широкий спектр представлених у дисертації методів формування зазначеного явища, зокрема: евристичні бесіди, диспути, дискусії, презентація та аналіз майстер-класів видатних педагогів, порівняльно-критичний аналіз виконавських інтерпретацій, особистісно-спрямовані технології: тренінги на емоційно-вольову саморегуляцію, релаксацію, відчуття психологічно-вивільненого стану, упровадження технологій «перевернуте заняття», «мозковий штурм», створення моделі «ідеальної інтерпретації» вокального твору; комплексно-творчі завдання порівняльно-аналітичного спрямування, робота з «обіленим текстом», самостійне розроблення здобувачами інтерпретаційної версії вокального твору; метод художньо-інтерпретаційного варіювання та ін.

Результати виконання третього завдання відображено в другому розділі дисертаційної роботи.

Заслугове схвалення здійснене відповідно до *четвертого завдання* дослідження (розробити діагностичний апарат для виявлення рівнів сформованості в майбутніх викладачів вокалу педагогічно-інтерпретаційної майстерності) детальне обґрунтування критеріїв, показників, відповідно окресленим компонентам, як:

1) оцінювання мотиваційно-персоналізованого компоненту здійснювалося за мобілізаційно-особистісним критерієм із показниками: ступінь умотивованості щодо набуття інтерпретаційно-педагогічної майстерності; особистісно-ділові та іміджеві властивості; комунікативно-характерологічні властивості;

2) художньо-гностичний компонент досліджувався за пізнавально-рефлексивним критерієм і такими показниками: загальномистецька ерудованість, вокально-методична ерудованість, ерудованість у галузі інтерпретаційно-виконавської та інтерпретаційно-педагогічної діяльності;

3) сформованість виконавсько-інтерпретаційного компоненту визначався за індивідуалізовано-стильовим критерієм, показниками якого було обрано: навички критичного осмислення якості виконавського інтерпретування вокального твору; мистецько-методична підготовленість до розроблення адекватно-стильової виконавсько-інтерпретаційної версії вокального твору;

виконавсько-практичне втілення індивідуалізованої інтерпретаційної моделі твору;

4) вербально-комунікативний компонент досліджувався дисертантом за компетентісно-творчим критерієм із показниками: володіння вербально-педагогічними засобами інтерпретації вокальних творів; уміння враховувати індивідуально-творчі особливості студентів; володіння сучасними методиками стимулювання здобувачів до інтерпретаційно-виконавської та педагогічної діяльності.

Дисертантом визначено рівневі характеристики сформованості досліджуваного феномену: індивідуалізовано-творчий, інтерпретаційно-самостійний, наслідувально-репродуктивний, початково-інфантильний.

П'ятим завданням дослідження була експериментальна перевірка авторської методики формування в майбутніх викладачів вокалу педагогічно-інтерпретаційної майстерності. Представлений дисертантом у тексті дисертації аналіз перебігу експериментальної перевірки та її результатів свідчить про ґрунтовність проведеної практичної роботи, усі етапи якої детально й послідовно описано у третьому розділі роботи. Порівняльний аналіз результатів констатувального та заключного діагностичних зрізів довів ефективність застосування авторської методики формування у майбутніх викладачів вокалу педагогічно-інтерпретаційної майстерності. Результати експериментальної роботи суттєво доповнюють та конкретизують представлені здобувачем додатки.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна здійсненого дослідження є переконливою, оскільки дійсно вперше визначено сутність поняття «педагогічно-інтерпретаційна майстерність майбутніх викладачів вокалу» та її структуру в єдності мотиваційно-персоналізованого, художньо-гностичного, виконавсько-інтерпретаційного та вербально-комунікативного компонентів. Дисертантом розроблено й обґрунтовано методику формування в майбутніх викладачів вокалу педагогічно-інтерпретаційної майстерності, яка базується на засадах семіотично-герменевтичного, компаративно-стильового, суб'єктно-комунікативного, особистісно-творчого наукових підходів; окреслених автором педагогічних принципів, педагогічних умов і методів формування зазначеного явища.

4. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Основні результати дисертації висвітлено у 8 публікаціях, з яких 3 статті у наукових фахових виданнях України, одна з них у співавторстві, 5 – апробаційного характеру, з яких 3 у співавторстві.

5. **Практичне значення результатів дослідження** полягає у застосуванні авторської методики формування в майбутніх викладачів вокалу педагогічно-інтерпретаційної майстерності й розробленої діагностичної методики виявлення рівнів сформованості означеного феномену та обґрунтуванні рівневих характеристик його прояву.

Пропонована методика може застосуватися в умовах підвищення кваліфікації фахівців даного профілю й у процесі професійного самовдосконалення майбутніх викладачів вокалу.

6. Зауваження та дискусійні положення до дисертації.

У цілому слід відзначити високий науковий рівень здобувача, обґрунтованість отриманих результатів і вказати на певні положення, які мають дискусійний характер:

1. У тексті дисертації вдало виявлено компоненту структуру педагогічно-інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу, у складі якої є вербально-комунікативний компонент. Бажано було б конкретизувати, які види комунікації охоплює зазначений компонент.

2. Автором роботи визначено й обґрунтовано наукові підходи й принципи формування в майбутніх викладачів вокалу інтерпретаційно-педагогічної майстерності. На наш погляд, робота набула б більшої досконалості, якби здобувач додав у Вступі до методологічної основи дослідження зазначені підходи, а також, у п.п. 2.1 відобразив зв'язок кожного наукового підходу з відповідними йому принципами.

3. Вважаємо, що зміст п. 2.2., у якому розкрито педагогічні умови формування досліджуваного явища. було б суттєво збагачено конкретними прикладами методів, відповідно до кожної педагогічної умови.

4. Третьою педагогічною умовою формування педагогічно-інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу в дисертації визначено – набуття досвіду створення й реалізації інтерпретаційної моделі вокальних творів та її екстраполяції на вокально-педагогічну практику. На нашу думку, наявність прикладу (опису) реалізації інтерпретаційної моделі вокального твору мало б вагомим практичне значення для майбутніх викладачів вокалу, які здобувають освіту у вишах України та інших країнах.

5. У Додатках до роботи бажано не використовувати літери української абетки Є І, З, які є винятком.

Проте зауваження, що висловлені вище, мають дискусійний характер, що не зменшує наукову новизну, теоретичну та практичну значущість дисертаційної роботи, що рецензується.

З аналізу тексту дисертації офіційним опонентом вбачається дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності в повному обсязі.

7. Загальна оцінка дисертації

Дисертація «Формування педагогічно-інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу» є завершеною оригінальною науковою працею, в якій її автором, **Го Яньжань**, отримано нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має значення для розвитку теорії та методики музичної освіти.

Дисертаційна робота **Го Яньжань** відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення

разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор **Го Яньжань** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри музикознавства,
інструментальної та хореографічної підготовки
Криворізького державного педагогічного
університету

Н. А. Овчаренко

